

Tisková zpráva Národní referenční laboratoře pro HIV/AIDS

Trendy vývoje a výskyt HIV/AIDS v ČR v roce 2019

Praha 29.1.2020 Česká republika zůstává zemí s relativně nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci světa i Evropy jak z pohledu relativního počtu nových případů, který se pohybuje kolem 2 případů na 100 000 obyvatel, tak z pohledu kumulativního počtu HIV infekcí zaznamenaných za celé období sledování od roku 1985. Je tomu tak i přesto, že v období let 2003 až 2016 došlo k dlouhodobému nárůstu nově zjištěných případů z úrovně kolem 50 až na maximum 286 případů. V předchozích dvou letech 2017 a 2018 byl zjištěn výrazný pokles nově diagnostikovaných případů, celkově o 27 % oproti maximu z roku 2016. Tento pokles se týkal zejména skupiny mužů majících sex s muži a občanů České republiky, ale neprojevil se u skupiny rezidentů (tj. cizinců s dlouhodobým pobytem). V roce 2019 bylo v ČR zachyceno **222 nových případů infekce HIV**, což je zhruba na úrovni roku 2012 (**graf 1**). V relativním vyjádření činí tento výskyt 2,08 případu na 100 000 obyvatel. Počet zjištěných případů HIV je mírně vyšší než v roce 2018, pro vyhodnocení dlouhodobého trendu je však potřeba vyčkat na vývoj v dalším roce.

Mezi nově diagnostikovanými je **193 mužů a 29 žen**. Počty mužů i žen jsou o 7 vyšší než v roce 2018. V porovnání s průměrem let 2013-2017 (muži 232,2, ženy 22,4) jsou údaje u mužů výrazně nižší, u žen naopak mírně vyšší. Relativní zastoupení žen mezi novými případy bylo v roce 2019 vyšší než v předchozích letech, a to 13,1 % (**graf 2**). Průměrný věk nově diagnostikovaných mužů byl 36,6 roku a žen 38,7 roku. Věkové rozpětí bylo od 14 do 74 let u mužů a od 21 do 77 let u žen. Při zjištění infekce HIV bylo 153 (68,9 %) infikovaných v asymptomatickém stadiu, 28 (12,6 %) ve stadiu akutní infekce a pozdní záchyty představuje 11 (5,0 %) nemocných ve stadiu symptomatickém non-AIDS a zejména 30 (13,5 %) s onemocněním AIDS (**graf 3**).

Více než polovina nových případů uvádí obvyklé **bydliště** v Praze (44,6 %) či v jejím okolí ve Středočeském kraji (8,1 %). Při relativním vyjádření zohledňujícím počet obyvatel (**graf 4**) dlouhodobě jednoznačně dominuje Praha (7,5 případu na 100 000 obyvatel v roce 2019), s odstupem následují kraje Karlovarský (2,4), Jihomoravský (1,9) a Ústecký (1,7). Nejnižší výskyt zaznamenaly kraje Vysočina (0,4), Jihočeský (0,6) a Zlínský (0,9).

Z 222 nových případů HIV infekce v roce 2019 bylo 73 **rezidentů** (32,9 %) pocházejících zejména z Ukrajiny (19), Slovenska (10), Ruska (5), Polska (3) a Kolumbie (3) a po jednom či dvou z dalších 28 evropských i mimoevropských zemí. Počet rezidentů je mírně nižší než v předchozích 4 letech, procentuálně je druhý nejvyšší v historii (**graf 5**). Podíl HIV pozitivních rezidentů z celkového počtu cizinců s dlouhodobým pobytem v ČR je násobně vyšší než podíl HIV pozitivních mezi občany ČR. Rezidenti proto představují skupinu s výrazným rizikem.

Infekce HIV se v ČR stále přenáší především **sexuální cestou** (93,2 % případů v roce 2019), přičemž 151 (68,0 %) nových případů bylo zjištěno u mužů majících sex s muži. Z nich 3 byli rovněž injekčními uživateli drog, ale sexuální přenos se u nich jeví jako pravděpodobnější (**graf 6**). Přenos mezi muži majícími sex s muži je dlouhodobě dominantním rysem výskytu HIV

infekce v ČR, nicméně v posledních třech letech došlo k jeho výraznému snížení v porovnání s nejvyššími výskyty v letech 2015 a 2016, v nichž bylo v této kategorii zjištěno 210 a 213 případů. K heterosexuálnímu přenosu infekce došlo v roce 2019 u 56 osob (31 mužů a 25 žen), což odpovídá úrovni předchozích let (59 v roce 2017 a 56 v roce 2018). Podíl heterosexuálně přenesených infekcí činil 25,2 %. Podíl přenosu **prostřednictvím injekčního užívání drog** je v ČR na rozdíl od přenosu sexuálního dlouhodobě nízký (**graf 7**). V roce 2019 byl zaznamenán u 6 případů (2,7 %). Jeden případ **nozokomiálního přenosu** (0,6 %) a jeden případ **přenosu při transfuzi krve** (0,6 %) se týkají cizinců s dlouhodobým pobytem, k jejichž nákaze došlo mimo území ČR. U 7 (3,2 %) infikovaných zůstal způsob přenosu zatím **neobjasněn**.

Při **povinném skríninku dárců** krve nebo plazmy bylo v roce 2019 zjištěno 8 případů infekce HIV (**graf 8**). **Skrínink gravidních žen** nově zachytil 6 HIV pozitivních žen, z nichž 4 byly rezidentky (**graf 9**). HIV pozitivním matkám se v roce 2019 narodilo 11 **dětí**, z toho v 7 případech matky při otěhotnění věděly o své HIV pozitivitě, u 4 byla HIV pozitivita zjištěna až při skríninku v průběhu těhotenství. Mezi matkami byly 4 rezidentky.

Bylo zjištěno 37 nových případů **onemocnění AIDS** (24 u občanů ČR, 13 u residentů), z toho 30 (81,1 %) u pacientů s HIV pozitivitou prokázanou nově až v roce 2019 (**graf 10**). Bylo zaznamenáno 7 úmrtí ve stadiu AIDS a 12 úmrtí nemocných s HIV z jiné příčiny.

Kromě dosud uvedených počtů bylo 27 nových případů HIV zjištěno u **cizinců s krátkodobým pobytem** v ČR (**graf 11**), kteří pocházejí z Ukrajiny (7), Kuby (3), Moldavska (3), Rumunska (2) a jednotlivě z dalších zemí. Tento počet je vyšší než v předchozích letech, kdy se pohyboval zhruba na úrovni 15 případů ročně.

Kumulativní data od roku 1985

V období od zahájení sledování infekcí HIV, tj. od 1.10.1985, do 31.12.2019 bylo v ČR celkově zjištěno 3590 případů HIV pozitivivity u občanů ČR (2690) a residentů (900), z toho bylo 3093 (86,2 %) mužů a 497 (13,8 %) žen. U 674 z nich (548 mužů, 126 žen) došlo k rozvinutí onemocnění AIDS. Z 3590 pacientů 465 (13,0 %) již zemřelo, přičemž 311 úmrtí bylo ve stadiu AIDS (46,3 % ze všech nemocných s AIDS) a 154 z jiné příčiny (**tabulka 1**).

V této tiskové zprávě jsou uváděna předběžná data, finální budou zveřejněna po analýze ve výroční zprávě.

Kontakty:

RNDr. Vratislav Němeček, CSc., vedoucí Národní referenční laboratoře pro HIV/AIDS, Státní zdravotní ústav

Kontakt: vratislav.nemecek@szu.cz

RNDr. Marek Malý, CSc., vedoucí oddělení biostatistiky, Státní zdravotní ústav

Kontakt: marek.maly@szu.cz

MUDr. Hana Zákoucká, vedoucí oddělení sexuálně přenosných infekcí, Státní zdravotní ústav

Kontakt: hana.zakoucka@szu.cz